

Luisa Otero Atorrasagasti

*Pasaia,
Gipuzkoa
(1920-2014)*

Aurkibidea

Biografia

Pasai Donibaneko ontziralekuan jaioa. Zazpi senide ziren. Aita arotza zuten, bertakoa; ama, berriz, Altzakoa zen. Gerra aurretik janari-denda zuten; baina, gerra garaian ihesi joan zirenez, kendu egin zieten. Pysben egin zuen lana, eta gero Biantxin. [Claudia Sein](#) eta [Anttoni Seguro](#)arekin batera egindako kontu-saioa, gerrako kontuak jasotzeko.

Zintak

PAS-036

- **Proiektua:** Pasai Donibaneko Euskal Memoria
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2012-01-13
- **Iraupena:** 90 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Idoia

Pasarteak

1. Sareak josten eta bulegari moduan

- **Erref:** PAS-036/009
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:12:08. **Bukatu:** 00:13:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Enbarkaderoan jaioa da Luisa. Zazpi senide ziren. Aita arotza zen eta ama baserritarra, Altzakoa. Pysbeko sareak josten hasi zen, baina bulegoan lanean ere ibili da urte askoan. Ezkongabea da.

2. Alderdi politikoen egoitzak non zeuden

- **Erref:** PAS-036/012
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:16:27. **Bukatu:** 00:17:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak
- Politika » Jarrera politikoak » Komunistak

Laburpena:

<p>Zentro errepublikarra eta batzokia non zeuden azaltzen du Luisak. Komunisten egoitza oso txikia zen, eta han ibiltzen zena, Mateo, elizatik pasatu gabe lurperatu ei zuten.</p>

3. Batzokira, antzerkia ikustera eta kantatzera

- **Erref:** PAS-036/013
- **Iraupena:** 0:03:23. **Hasi:** 00:17:39. **Bukatu:** 00:21:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak
- Aisia » Kultura » Antzerkia

Laburpena:

<p>Antzerkira joaten ziren batzokira. Euskaraz ziren funtzioak. Kantatu ere egiten zuten han. Orduan ikasitako abesti bat kantatzen du Klaudiak. Umetan ondo kantatzen zuen, eta baita bere anaiek ere. Artoa aletzeko elkartzen zirenean, kantuan aritzen ziren Klaudiaren anaiak. Ehizatik bueltan ere bai, Anttonik dioenez.</p>

4. Mutilekin dantza egitea bekatu

- **Erref:** PAS-036/014
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:21:02. **Bukatu:** 00:22:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Batzokian ez zuten dantza egiten. Mariaren alaben kongregaziotik bota zuten Klaudia, helduta dantza egin zuelako.

5. Herriko mutikoen bihurrikeriak

- **Erref:** PAS-036/017
- **Iraupena:** 0:05:09. **Hasi:** 00:25:00. **Bukatu:** 00:30:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

<p>Biteri eskolan ibili ziren. Medikuaren semearen kontuak, mutiko kuadrilla hark egindako bihurrikeriak: katua gurutzean jarrita eraman prozesioan, txitoak loreak bezala jarri ipurditik makila sartuta...</p>

6. Gerra hasi zenean, ihesi Frantziaraino

- **Erref:** PAS-036/019
- **Iraupena:** 0:05:30. **Hasi:** 00:30:21. **Bukatu:** 00:35:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Gerraren hasieran, itsasontzia bonbak botatzen hasi zenean, mendira joaten zireen. Anttoniren anaia Bilbon hil zen, gudari joanda. Anttoni eta klaudiaren familiak ere ihesi joan ziren, Erandiora, eta handik Santanderrera eta gero Frantziara; Sant Nazairera. Klaudia Bordelera eraman zuten, eta handik Hendaiaara.

7. Hiru urtean herrira itzuli gabe

- **Erref:** PAS-036/020
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:35:51. **Bukatu:** 00:38:27

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Ihes egin beharra](#)

Laburpena:

Luisa Bartzelonaraino joan zen. Hiru urtean ez ziren bueltatu. Donibanetik Bilbora joan ziren, eta handik Ondarrura. Santandertik Asturiasera, eta gero Frantziara, eta handik Bartzelonara. Gernika bonbardatu zutenean Mundakan zeuden. Kanean ere egin zuen lo. Aizkorarekin zuhaitzak mozten ere ibili zen.

8. Patata lapurtzen, gosearen gosez

- **Erref:** PAS-036/022
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:38:59. **Bukatu:** 00:40:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Ihes egin beharra](#)

Laburpena:

Frantziatik pasatu bakarrik egin ziren, gero Bartzelonara joateko. Gosea pasatu zuen. Kartzelara ere sartu zuten egun baterako, patata lapurtzeagatik. Trenez bueltatu ziren.

9. Bonbardaketak eta ezkutalekuak

- **Erref:** PAS-036/023
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:40:48. **Bukatu:** 00:42:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Borroka](#)

Laburpena:

Gernika bonbardatu zutenean, Luisa Mundakan zegoen, eta ahizpa Gernikan. Bizirik agertu zen, menditik barrena. Ezkutalekuak: ohe azpia, zubiak... Anttonik-eta ez zuten goserik pasatu; Luisak bai. Luisaren familiakoak bueltan ez zituzten Pysben lanean hartu.

10. Motorraren aurretik, txalupa itsasadarra zeharkatzeko

- **Erref:** PAS-036/025
- **Iraupena:** 0:00:35. **Hasi:** 00:42:46. **Bukatu:** 00:43:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Lanbideak](#) » [Antzinako lanbideak](#)

Laburpena:

Itsasadarra txalupan pasatzen zuten lehen, ez motorrarekin. Santana, Martzelino... botearekin ibili ziren jendea pasatzen.

11. Bueltan, lana bilatzeko arazoak

- **Erref:** PAS-036/026
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:43:21. **Bukatu:** 00:44:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

Donibanera bueltatu zirenean egin zutena kontatzen dute. Luisaren aita boterearekin jendea pasatzen hasi zen lanean. Luisa non ibili zen lanean.

12. Gerran hildakoak

- **Erref:** PAS-036/028
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:45:09. **Bukatu:** 00:46:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Hildakorik ez zuten ikusi, baina Klaudiak gogoan du Erandion presoak bapore batean sartzen zituztela, eta tiro hotsak entzuten zirela. Fusilatu egingo zituztela pentsatzen du. Hegazkinen soinua.

13. Anttoniren anaia nola hil zen gerran

- **Erref:** PAS-036/029
- **Iraupena:** 0:03:21. **Hasi:** 00:46:48. **Bukatu:** 00:50:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

Anttoniren anaia Bilbo aldean hil zen; gudari joan zen, boluntario. Donibaneko beste mutil batzuk ere hil ziren gerran. Albistea nola jaso zuten. Gerran hildako herriko mutilak aipatzen dituzte.

14. Ihesa eta buelta

- **Erref:** PAS-036/030
- **Iraupena:** 0:06:16. **Hasi:** 00:50:09. **Bukatu:** 00:56:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

Gauza gutxiren joan ziren ihesi. Luisaren familian janari denda zuten, eta bueltan ezer ez. Errazionamendu garaian ogia txarra zen, baina artoarekin ondo moldatu ziren. Mojetan zebiltzan garaian, gailera apurtuen bila joaten ziren Errenteriako lantegietara.

15. Errazionamendua eta estraperloa

- **Erref:** PAS-036/032
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:56:33. **Bukatu:** 00:57:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Errazionamendua eta estraperloa.

16. Donibane, herri euskalduna gerra aurrean

- **Erref:** PAS-036/033
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:57:37. **Bukatu:** 00:59:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Euskararen egoera Donibanen. Karabineroen eta guardia zibilen seme-alabek ere euskaraz ikasten zuten, gerra aurrean. Militarrak herrian.

17. Milizioanoak eskopeta bila etxera; Milagros miliziana

- **Erref:** PAS-036/034
- **Iraupena:** 0:03:45. **Hasi:** 00:59:40. **Bukatu:** 01:03:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra hasi zenean, eskopeta biltzen hasi ziren. Milizianoen artean emakume bat ere bazegoen, Milagros.

18. Gerratik ihesi itsasontzian; gerrako ontziak

- **Erref:** PAS-036/039
- **Iraupena:** 0:03:11. **Hasi:** 01:05:18. **Bukatu:** 01:08:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak » Flota

Laburpena:

Itsasontzian gerratik ihesi joan zirenekoa. Itsasontziak nolakoak ziren. Pysbeko bakailao ontziak gerraontzi bihurtu zituzten. Bou Navarra.

19. Itsasadarrean baporea urperatu zutenekoa

- **Erref:** PAS-036/040
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 01:08:29. **Bukatu:** 01:10:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

Pasaiako itsasadarra itxi zuten, bapora batekin. Urperatu egin zuten. Ikatz ontzia zen, eta jendeak ikatza hartu zuen. Itsasadarra estuagoa zen lehen.

20. Baserritarrak bakarrik geratu ziren, gerra hasi zenean

- **Erref:** PAS-036/046
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 01:15:32. **Bukatu:** 01:17:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Baserrria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Donibaneko jende asko joan zen kanpora gerra hasi zenean. Baserritarrak geratu ziren. EAJkoak ziren gehienak, errepublikarrak ere bai; karlista gutxi zegoen. Emakume baserritarrak egunero joaten ziren Pasaira, astoekin.

21. Garai bateko erremedioak

- **Erref:** PAS-036/047
- **Iraupena:** 0:04:22. **Hasi:** 01:17:24. **Bukatu:** 01:21:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak
- Baserrria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Klaudiaren ama esnea partitzen ibiltzen zen. Anttoni ere ibilia da horretan, amak ezin zuelako. Amari zain bat lehertzen zitzaion, eta babarrun bat lotzen zuen hankan. Sendabelarrak.

22. Jaiotzetan eta heriotzetan elkarri laguntzen

- **Erref:** PAS-036/050
- **Iraupena:** 0:03:16. **Hasi:** 01:22:39. **Bukatu:** 01:25:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

Don Enrike Arzak zen medikua. Klaudiaren amarekin jaio zen Anttoni. Burniak eramaten zituen medikuak, erditzeetarako. Bizilagunek elkarri laguntzen zioten, baita norbait hiltzen zenean ere. Klaudiak oso handia izan zuen azken umea; bidea ondo irekita zegoela dio, barrez.

23. Haurdunaldia tabua zen

- **Erref:** PAS-036/052
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 01:26:36. **Bukatu:** 01:27:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

Haurdunaldia tabua zen. Klaudiak urak apurtu zituen, eta zer zen ez zekien.

24. Errotetako kixulabea

- **Erref:** PAS-036/054
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 01:27:55. **Bukatu:** 01:28:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Karobiak eta elurzuloak

Laburpena:

Errotetako kapilari buruzko kontuak: presoentzat egin zuten. Karobia zen, kixua.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-04-12

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com